

Ота онага вафотидан сўнг яхшилик қилиш (тўртинчи мақола)

15:00 / 24.12.2020 3008

لَصَيِّئٌ نَّاحٍ أَمْ نَمٍ؛ لَأَقْرَبُ أَطْحُلًا نُبَّ رَمُعٌ نَّأَانَعَلَبٍ؛ لَأَقْرَبُ نَانُ بَلِّ تَبَاثُ نَع
يُرْوَمَلُ نُيَسُحُ هَاوَرُ هَدَعَبِ هَيْبَانُ أَوْحِ لَصَيِّفٍ وَرَبَقِ يَفُ هَابِ

Собит Бунонийдан ривоят қилинади:

«Бизга Умар ибн Хаттобнинг «Ким отасига унинг қабрида силаи раҳм қилишни истаса, отасининг ака-укаларига силаи раҳм қилсин», дегани етиб келган».

Ҳусайн Марвазий ривоят қилган.

Қаранг, ота-онанинг ҳаққи фарзандларда улар дунёдан ўтиб кетганларидан кейин ҳам қолар экан. Фарзанд қабрида ётган отасига ҳам

Бухорий, Термизий, Насаий ривоят қилганлар.

Саъд ибн Убода розияллоҳу анҳу ўзларининг мевали боғларини оналарига садақа сифатида вақф қилиб қўйдилар. Ўша боғнинг меваси ёки ундан тушган фойда муҳтож кишиларга бериладиган, савоб эса Саъд ибн Убода розияллоҳу анҳунинг оналарига бориб турадиган бўлди. Мусулмонлар шунга ўхшаш ишлари ила дунёда шуҳрат топганлар. Кейинчалик, ўтганларга атаб тирикларга фойда бериб турадиган вақфлар қилиш кенг тарзда йўлга қўйилган. Бора-бора ҳайвонларга аталган вақфлар ҳам тарқалган. Ўша вақфлардан тирик жон борки, фойда олса, савоби ўлганлардан кимга аталса, ўшанга бориб турган.

Ҳозирги мусулмонлар ҳам бу ишни қилишда давом этмоқдалар. Бизда ҳам қариндош-уруғ, таниш-билиш, маҳалла-кўйга, муҳтожларга фойда берадиган турар жойни яхшилаш, кийим бошни бут қилиш, баъзи тўловларни тўлашда ёрдам каби садақаи жория бўладиган ишларни қиладиганлар кўпайиб бормоқда. Бу ишни яна ҳам ривожлантириб боришимиз лозим.

دُعَسُّمٌ اِنْ اِهْلَ الْاَوْسَرِ اِي: لِقَؤُهُ نَأْهَنْعُ هَلْ اِي ضَرَّهَ دَابُّعِ نَبِ دُعَسُّو نَع
مُّ اَلِ وِدَهَ لِقَؤِ اَرْئِبَ رَفَحَف: لِقَؤِ اَمَلِ: لِقَؤِ اَقْصَفَ اَقْصَلِ اِي اَفِ تَتَام
دُعَسُّو اَقْسَ كَلْتَف: دَاؤِ اِي اَسْنَلِ اَوِ دَمْحَ اَوِ دَوَادُ وُبَّ اِهْ اَوْرِ دُعَسُّ
هَ اِنِ دَمَلِ اِبِ

Саъд ибн Убода розияллоҳу анҳудан ривоят қилинади:

«У Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи васалламга:

«Эй Аллоҳнинг Расули, Саъднинг онаси вафот этди. Қайси садақа афзал?» деди.

«Сув», дедилар.

У бир қудуқ қазиди ва:

«Мана шу Саъднинг онаси учун», деди».

Абу Довуд, Аҳмад ва Насаий ривоят қилганлар.

Насаий:

«Ўша Саъднинг Мадинадаги сувхонасидир» жумласини зиёда қилган.

Демак, кўпчилик мусулмонларга доимий равишда манфаат бериб турадиган хайрли ишлар энг яхши садақа ҳисобланар экан.

Афсуски, баъзи юртларда садақа деганда фақат қозон осиб, таом пишириш тушуниладиган бўлиб қолган. Бу очликдан қийналаётган кишилар бор жойда бир марта бўлса ҳам, қорнини тўйдира олмай юрганлар учун яхши садақа бўлади. Аммо, шароитга қаралса, оддий, ночор, ёрдамга муҳтож мусулмонларга кўпроқ манфаат берадиган амал қилинса, садақанинг савоби кўп бўлади. Буни ҳал қилишнинг энг яхши йўли Саъд ибн Убода розияллоҳу анҳунинг тутган йўллари дир.

Аҳли сунна ва жамоа уламолари жумҳури: «Маййит ўзидан бошқанинг амалидан манфаат олади», деганлар. Улар қуйидагиларни айтадилар:

«Ким: «Инсон фақат ўзининг амалидангина манфаат олади», деса, ижмоъни бузган бўлади. Бу гап бир неча важҳдан ботилдир:

1. Инсон ўзидан бошқанинг дуосидан манфаат олади. Дуо ҳам бошқанинг амалидир.
2. Пайғамбар алайҳиссалом маҳшар аҳлига – аҳли жаннатга жаннатга киришларига, гуноҳи кабира аҳлига дўзахдан чиқиб, жаннатга киришларига шафоат берадилар.
3. Фаришталар ер аҳлига дуо қиладилар ва истиффор айтадилар.
4. Мўминларнинг болалари ота-оналарининг амаллари ила жаннатга кирадилар.
5. Икки етим бола отасининг амалидан манфаат олган. Қуръонда: «оталари солиҳ бўлган эди», дейилган.
6. Маййитнинг садақа ва қул озод қилишдан манфаат олиши суннат ва ижмоъ билан собит бўлган.
7. Маййит қарздор бўлса, ўлганидан кейин унинг қарзи берилса, қарзи узилади. Бу валийсининг амалидир.
8. Набий алайҳиссалом Нажошийга намоз ўқиганлар.

Бу масаладаги тортишувда, асосан, таассуф устун келади. Зотан, барча тортишувларда ҳам шундай бўлади ва натижада икки томон ҳам асл мақсаддан узоқлашиб кетади. Аслида эса, тушунса бўладиган иш.

Маййитнинг ортидан қилинадиган хайр-эҳсон, дуо ва бошқа ишлар шариатнинг асосини ташкил этмайди. Аксинча, булар бир қўшимча нарсалар бўлиб, асосини ҳар бир одамнинг ўзи қилган амали ташкил этади.

Шунинг учун ўлгандан кейин бошқанинг амалидан манфаат тегар экан, деган ўй билан бу дунёда шариатга амал қилмай юравериш мутлақо нотўғридир. Ҳатто баъзи жойларда йилига бир марта худойи қилиб қўйишни «дин» деб тушунадиганлар ҳам бор.

Жумҳур уламолар «Маййитга ўзганинг амали манфаат беради», деган ҳукми ҳаёлан топиб айтган эмаслар, балки оят ва ҳадисларга суяниб, уларни ҳужжат қилиб айтганлар. Шунинг учун бу нарсани тўғри тушуниш ва унга тўғри амал қилиш керак».

(Тамом)

«Бахтиёр оила» китобидан